

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetui

2026 m. kovo 24 d., Nr. 26-043VK

Lietuvos Respublikos finansų ministrui K. Vaitiekūnui

Lietuvos Respublikos energetikos ministrui Ž. Vaičiūnui

LIETUVOS VERSLO KONFEDERACIJOS POZICIJA DĖL DEGALŲ KAINŲ AUGIMO AMORTIZAVIMO PERSPEKTYVŲ

Lietuvos verslo konfederacija (LVK) teikia nuomonę dėl kylančių degalų kainų ir degalų kainų kylimo amortizavimo perspektyvų.

I. Situacijos vertinimas

Pirma, LVK vertina angliavandenilių kurų kainų augimą visų pirmą per tai, ar toks augimas gali lemti prekių ir paslaugų kaštų augimą ir eksporto konkurencingumo sumažėjimą. LVK manymu, būtent tai yra didžiausia šiai dienai kylanti rizika, ir turėtų būti kreipiamas dėmesys šių rizikų vertinimui, o ne degalų įperkamumo gerinimui kaip tikslui savaime. LVK nėra akivaizdu, kad Lietuvoje susiduriama su dyzelino įperkamumo iššūkiais.¹

Antra, LVK vertina, kad angliavandenilių kurų kainų augimas kol kas nelėmė elektros energijos kainų augimo. Vidutinė elektros kaina vasario mėnesį buvo 15,5 ct/kWh, kovą kol kas – 7,8 ct/kWh. Tai parodo, kad Lietuvos energetinės nepriklausomybės, grįstos gamyba iš atsinaujinančių energijos išteklių, strategijos įgyvendinimas duoda rezultatų, lemia mažesnes elektros kainas ir mažina Lietuvos ekonomikos priklausomybę nuo angliavandenilių kurų kainų. Atsižvelgiant į sezoniskumą, elektros kainos ateinančiu laikotarpiu turėtų kristi dar labiau dėl generacijos iš saulės energijos didėjimo. Jei situacija Artimuosiuose Rytuose išsispres greitai, tuomet intervencijos elektros energijos rinkoje pramonės konkurencingumui užtikrinti, tikėtina, nereikės.

Trečia, LVK pastebi, kad dėl situacijos Artimuosiuose Rytuose brangsta ne tik angliavandenilių kurai, bet ir trąšos, ir petrochemikalai. Taip pat kyla rizika, kad kai kurie svarbios žaliavos gali nepasiekti įmonių, arba pasiekti jas už daug didesnę kainą.

II. Dėl degalų kainų mažinimo perspektyvų

Ketvirta, kalbant apie degalų kainų augimo amortizavimą, LVK mato būtent mokestines priemones kaip efektyviausias šiam tikslui pasiekti. Remiantis energetikos agentūros duomenimis, kovo 16 d. (kai dyzelino mažmeninė kaina buvo 1,726 Eur/l), 49 % kainos sudarė mokesčiai – akcizas ir PVM. Tuo pačiu, dyzelino gamintojas Lietuvoje AB „ORLEN Lietuva“ naftos produktų kainas nustato orientuodamasi į

¹ Vienas vidutinio atlyginimo gavėjas Lietuvoje gali įpirkti 760 l dyzelino. 2022 m. gegužės mėnesį vidutinio atlyginimo gavėjas Lietuvoje galėjo įpirkti mažiau nei 600 l dyzelino. Šaltinis: <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/autorinka/algirdas-bartkus-degalu-kainu-lukesciai-ir-ju-valdymas-lietuvoje-1636-2647800>.

pagrindinio Šiaurės-Vakarų Europos rafinuotų naftos produktų fizinio ir prekybos centre ARA, kurio rinkos veikla formuoja orientacines kainas visame regione, apskaičiuojamas kainas, todėl dyzelino gamintojo galimybės sumažinti kainas yra ribotos.

Penkta, diskusijose dėl akcizo mažinimo būtina įvertinti, kad dėl reikšmingo ir viršplaninio dyzelino akcizo padidinimo, 2025 m. Lietuvoje nebuvo parduota apie 220 000 ~ 301 260 litrų dyzelino,² dėl ko nebuvo surinkta apie 90,2 ~ 123,5 mln. Eur³ pajamų į biudžetą. Atsižvelgiant į tai, kad 2025 m. eigoje dėl krentančių žaliavinės naftos kainų kuro įperkamumas didėjo, o ne mažėjo, LVK vertina, kad lemiamą poveikį pardavimų kritimui turėjo būtent tai, kad Lietuvos teritoriją kertančios sunkiasvorės transporto priemonės perkėlė dyzelino pirkimus į Lenkiją ir Latviją.

Dėl to LVK ragina valstybę kuo greičiau priimti dalinio degalų akcizo grąžinimo vežėjams schemą, taikomą bent dešimtyje Europos Sąjungos valstybių. Dalinio degalų akcizo grąžinimo schema leistų valstybės vidaus vartotojams nustatyti akcizus, atliepiančius aplinkosauginius ir fiskalinius valstybės prioritetus, tuo pačiu užtikrinant 1) vežėjų konkurencingumą; 2) naftos degalų vartojimo sugrąžinimą į Lietuvos jurisdikciją; 3) papildomų pajamų į valstybės biudžetą surinkimą.

Dalinio degalų akcizo grąžinimo vežėjams schema šiandien kaip niekada aktuali būtent dėl to, kad ši schema sukurtų papildomas pajamas valstybei degalų kainų šokus kitoms vartotojų grupėms amortizuoti. LVK supranta, kad valstybės biudžetas nėra neišsemiamas ir tiek Lietuvos fiskalinė padėtis, tiek Europos semestro 3 % BVP deficito apribojimas reikšmingai apriboja valstybės degalų kainų amortizavimo priemonių arsenalą. Būtent įtvirtinus LVK siūlomą schemą, papildomi akcizų surinkimai ateityje galėtų būti panaudoti šiandien svarstomoms laikinoms degalų kainų amortizavimo priemonėms finansuoti, o vėliau – kitoms valstybės funkcijoms finansuoti.

Atsižvelgiant į tai, LVK siūlo:

- Nedelsiant svarstyti dalinio degalų akcizo grąžinimo vežėjams schemą, taip surenkant bent 100 mln. Eur papildomų akcizo pajamų dėl pardavimų sugrąžinimo iš Lenkijos į Lietuvą. Šios valstybės biudžeto pajamos galės būti panaudotos tame tarpe ir laikinoms degalų kainų augimo amortizavimo priemonėms finansuoti;
- Svarstyti trumpalaikes mokestines degalų kainų augimo amortizavimo priemones, užtikrinant šių priemonių fiskalinį tvarumą;
- Aktyviai stebėti ir vertinti brangstančių žaliavų, trąšų ir petrochemikalų galimą poveikį ekonomikos konkurencingumui ir kainų lygio augimui.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el. p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.

² Oficialūs VMI duomenys: skirtumas tarp 2024 m. ir 2025 m. suvartojimo lygus 301 260 litrų. Šis rodmuo koreguotinas, atsižvelgiant į itin ryškiai išaugusius kuro užsipirkimus 2024 m. gruodžio mėn.

³ Taikant 2024 m. taikytą 410 Eur/1000l akcizo tarifą dyzelinui. LVK pastebi, kad siūlytų taikyti efektyvų 440 Eur/1000l akcizo tarifą vežėjų perkamam dyzelinui, tokiu atveju būtų surinkta 95,9 ~ 132,5 mln. Eur pajamų į valstybės biudžetą.